

Original Article

Developing a Model of Environmentally Responsible Behaviors with Growth and Social Responsibility in Athletes: Investigating Mediating Role of Moral Intelligence

Hassan Shafaei¹, Ahdiyeh Yadolahzadeh², Sheida Ranjbari^{3*}, Hamed Salari⁴

1. Ph.D in of medical psychology, Department of medical psychology, Lomonosov Moscow State University, Moscow. Russia.
2. Assistant Professor, Department of Physical Education, Farhangian University, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Physical Education, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran
4. Assistant Professor, Department of Sports Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ardakan University, Ardakan, Iran.

Received: 12/08/2021, Revised: 05/05/2022, Accepted: 28/05/2022

Abstract

Purpose: The purpose of the current research was to develop a model of environmentally responsible behavior, focusing on growth and social responsibility with the mediating role of moral intelligence in athletes.

Methods: The research utilized a descriptive-correlation research method based on structural equations. The statistical population consisted of all professional athletes who were members of national teams and premier leagues in various disciplines in 2020. Information was gathered using responsible environmental behavior questionnaires by Milfont et al. (2010), social responsibility questionnaires by Goff (1987), social growth scales by Weitzman (1990), and moral intelligence questionnaires by Link et al. (2011). Data analysis was conducted through Pearson correlation tests and structural equation analysis using SPSS-21 and AMOS-24 software's.

Results: The results indicated a positive and significant relationship between environmentally responsible behaviors and moral intelligence ($r=0.65$), social growth ($r=0.52$), and social responsibility ($r=0.63$, $P>0.01$). The structural equation results demonstrated that environmentally responsible behaviors, mediated by moral intelligence, have a significant positive impact on the growth and social responsibility of athletes.

Conclusions: It is recommended that officials from the Ministry of Sports and Youth and the Environmental Protection Organization prioritize the dimensions and activities of environmentally responsible behaviors. They should also collaborate with prominent athletes and psychologists to cultivate a culture of nature protection, considering influential psychological variables such as moral intelligence.

Keywords: Environmental Behavior, Social Development, Social Responsibility, Moral Intelligence.

* Corresponding author: Sheyda Ranjbari, Tel: +98-9120700107, E-mail: ranjbarisheida@yahoo.com

How to Cite: Shafaei, H., Yadolahzadeh, A., Ranjbari, S., Salari, H. Developing a Model of Environmentally Responsible Behaviors with Growth and Social Responsibility in Athletes: Investigating Mediating Role of Moral Intelligence. *Sports Psychology*, 2023; 15(2): 221-235. In Persian

نوع مقاله: پژوهشی

تدوین مدل رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی با رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ورزشکاران:

بررسی نقش میانجی‌گر هوش اخلاقی

حسن شفاعی^۱، عهدیه یداله‌زاده^۲، شیدا رنجبری^{۳*}، حامد سالاری^۴

۱. دکتری گروه روانشناسی پزشکی، دانشگاه دولتی لومونسف، روسیه.

۲. استادیار، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۳. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

۴. استادیار گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، اردکان، ایران.

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۲۰، اصلاح مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۱۵، پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۰۷

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر تدوین مدل رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی با رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش میانجی‌گر هوش اخلاقی در ورزشکاران بود.

روش‌ها: روش پژوهش توصیفی-همبستگی مبتنی بر معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه ورزشکاران حرفه‌ای عضو تیم ملی و لیگ برتر در رشته‌های مختلف در سال ۱۴۰۰ بودند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی میلفونت و همکاران (۲۰۱۰)، پرسشنامه مسئولیت‌پذیری اجتماعی گاف (۱۹۸۷)، مقیاس رشد اجتماعی ویتزمن (۱۹۹۰) و پرسشنامه هوش اخلاقی لینک و همکاران (۲۰۱۱) استفاده شد. تحلیل داده‌ها از طریق آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و AMOS نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین متغیر رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی و هوش اخلاقی ($r=0/65$)، رشد اجتماعی ($r=0/52$)، مسئولیت‌پذیری اجتماعی ($r=0/63$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<0/01$). نتایج معادلات ساختاری نشان داد رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی از طریق متغیر میانجی‌گر هوش اخلاقی بر رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی ورزشکاران اثر مثبت و معناداری دارد.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود مسئولین وزارت ورزش و جوانان و سازمان حفاظت از محیط زیست به ابعاد رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی توجه بیشتری نموده و با همکاری روانشناسان از ورزشکاران شاخص در جهت فرهنگ‌سازی در زمینه محافظت از طبیعت با توجه به متغیرهای تاثیرگذار روانشناختی مانند هوش اخلاقی بهره بگیرند. واژه‌های کلیدی: رفتار زیست‌محیطی، رشد اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، هوش اخلاقی.

* Corresponding author: Sheyda Ranjbari, Tel: +98-9120700107, E-mail: ranjbarisheida@yahoo.com

How to Cite: Shafaei, H., Yadolahzadeh, A., Ranjbari, S., Salari, H. Developing a Model of Environmentally Responsible Behaviors with Growth and Social Responsibility in Athletes: Investigating Mediating Role of Moral Intelligence. *Sports Psychology*, 2023; 15(2): 221-235. In Persian

مقدمه

رشد مثبت جوانان شامل نظریه‌ها و دیدگاه‌های متفاوتی است که در یک دیدگاه اصلی مشترک هستند (۱): رشد جوانان باید با در نظر گرفتن ویژگی‌های فردی و زمینه اجتماعی آنها به منظور توسعه پتانسیل‌های آنها در کامل‌ترین حالت ممکن اتفاق بیفتد (۲). این پتانسیل‌ها را می‌توان از طریق کسب دارایی‌های درونی مانند تعهد به یادگیری، ارزش‌های مثبت، مهارت‌های اجتماعی و هویت مثبت و غیره توسعه داد (۳). ورزش کردن به عنوان راهی برای ارتقای رشد مثبت جوانان با پرورش مهارت‌های زندگی (۴)، تعریف می‌شود که به عنوان مهارت‌هایی قابل انتقال از زمینه ورزش به سایر زمینه‌های غیر ورزشی (۵) تعریف شده است. یکی از این مهارت‌های قابل انتقال، مسئولیت اجتماعی در زمینه محیط زیست می‌باشد (۶).

با افزایش علاقه عمومی به مطالعه محیط طبیعی، سولاتی در مورد عوامل حیاتی که منجر به پذیرش رفتار حفاظت از محیط زیست دائمی می‌شود، ذهن محققان را به خود مشغول کرده است (۷) و پژوهشگران معاصر به اهمیت مسئولیت اجتماعی برای ارتقای رفتار پایدار افراد پی برده‌اند (۸)، به صورتی که فوکودا و اوچیدا^۱ (۹) به این نتیجه رسیدند که مسئولیت‌پذیری اجتماعی به عنوان یک شاخص ممکن است بر رفتار افراد نسبت به محیط تاثیر بگذارد و باید همه انسان‌ها در قبال محیط زیست خود دارای مسئولیت‌های اجتماعی باشند، چون به این صورت هست که می‌توانند شاهد توسعه و رشد ماندگار در محیطی که زندگی می‌کنند باشند. مسئولیت اجتماعی مبنایی داوطلبانه دارد و در حوزه مسائلی مانند حقوق مشتریان، ملاحظات زیست محیطی، مدیریت مصرف انرژی را در برمی‌گیرد (۱۰). مسئولیت اجتماعی راهی

است برای ارتقای گرایش اجتماعی برای اعتلای نظم جامعه و شامل وظایفی می‌شود که چارچوب قانونی و قراردادهای اجتماعی را در برمی‌گیرد (۱۱). برای اینکه یک فرد مسئولیت‌پذیر باشد باید به سطح مطلوبی از بلوغ یا رشد اجتماعی رسیده باشد به این دلیل مسئولیت‌پذیری و رشد اجتماعی را می‌توان هم‌تراز همدیگر دانست که با هم رابطه دارند (۱۲).

رشد اجتماعی به مجموعه پیشرفت‌های فردی در جهت شناخت اجتماع و محیط پیرامون خود و همچنین ارائه رفتار مطلوب مطابق با خواسته‌های اجتماع خود می‌باشد (۱۳). بهبود رشد اجتماعی به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه اجتماعی در هر جامعه‌ای مشخص است (۱۴). در مسیر اجتماعی شدن افراد، حضور در محیط‌های اجتماعی مهم و کلیدی است و به همین دلیل حضور در محیط‌های ورزشی به واسطه ایجاد تعاملات اجتماعی می‌تواند روند اجتماعی شدن افراد را تسریع دهد (۱۵). رشد اجتماعی فرآیند رو به رشد ویژگی‌های اجتماعی-روانی و مهارت‌های بین فردی فرد در جامعه‌پذیری است (۱۶) و می‌توان آن را به عنوان درجه اجتماعی شدن انسان در نظر گرفت (۱۷). به طور خاص، یک فرد با رشد اجتماعی خوب می‌تواند به خوبی با دیگران کنار بیاید و با محیط اجتماعی خود سازگار شود و همچنین مهارت‌های خاصی را کسب کند (۱۸). بسیاری بر این باورند که مشکلات زیست محیطی در ارزش‌ها و باورهای اجتماع ریشه دارد و به همین دلیل باید دانست افراد اجتماع نسبت به محیط زیست چگونه فکر می‌کنند، چه شناختی نسبت به آن دارند و تا چه اندازه، طبیعت و محیط زیست برایشان دغدغه است (۱۹).

امروزه رابطه انسان و طبیعت یکی از مهم‌ترین مسائل بقای انسان است و اصل مراقبت از طبیعت برای

زیست به شدت تحت تاثیر هوش افراد است (۳۲)، در این میان هوش اخلاقی در کنار رشد اجتماعی می-تواند نقش زیادی در رفتارهای مسئولانه زیست محیطی داشته باشد به این دلیل که هوش اخلاقی به عنوان راهنمای رفتار انسان عمل می‌کند و انسان را در اعمال هوشمندانه و بهینه یاری می‌دهد (۳۳).

هوش اخلاقی دارای چهار اصل مهم و ضروری درستکاری، دلسوزی، بخشش و مسئولیت‌پذیری است، لذا کسی که هوش اخلاقی بالایی دارد، مسئولیت اعمال خود و پیامدهای آن اعمال، همچنین اشتباهات و شکست‌هایش را می‌پذیرد (۳۴). عوامل متعددی در تقویت حس مسئولیت‌پذیری افراد نقش دارند که یکی از این عوامل هوش اخلاقی می‌باشد. هوش اخلاقی متغیری تقریباً جدید می‌باشد و مطالعات کمتری نسبت به هوش عاطفی، شناختی و اجتماعی درباره آن انجام شده است (۳۵). هوش اخلاقی نشان‌دهنده ظرفیت ذهنی انسان است برای تعیین اینکه چگونه اصول جهان‌شمولی انسان را به اقدامات، ارزش‌ها و اهداف خود مرتبط می‌کند (۳۶). انسان‌ها با استفاده از توانایی‌ها و ظرفیت هوش اخلاقی، تلاش می‌کنند درست و غلط را درک کنند و این درک می‌تواند به افراد و ورزشکاران برای تشخیص مسئولیت‌های اجتماعی‌شان در قبال محیط زیست، جامعه و دیگران کمک نماید.

رفتارهای مسئولانه زیست محیطی مفهومی در روانشناسی محیطی (۳۷) است که تأثیر تخریب محیط زیست جهانی را کاهش می‌دهد و توسعه پایدار را ترویج می‌کند (۳۸). مفاهیم مشابه شامل رفتارهای طرفدار محیط زیست، دوستدار محیط زیست و رفتارهای سبز است (۳۹). رفتارهای مسئولانه زیست محیطی ابتدا به عنوان تمام اقدامات انجام شده توسط افراد و گروه‌ها برای رفع مشکلات زیست محیطی

شکل‌گیری رابطه هماهنگ بین مردم و محیط ضروری بوده (۲۰، ۲۱، ۲۲) و انسان‌ها باید در برابر محیط از رفتارهای مسئولانه استفاده کنند (۲۳). رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی شامل رفتارهایی است که منعکس‌کننده نگرانی برای محیط طبیعی و مشکلات زیست محیطی است (۲۴). مفاهیم مشابه رفتار مسئولانه زیست‌محیطی شامل رفتار حفاظت از محیط زیست، رفتار مهم زیست محیطی، رفتار مرتبط با محیط زیست، رفتار دوست‌دار محیط زیست، رفتار اکولوژیکی و غیره است (۲۵)، مهم نیست که چقدر متن این ساختارها متفاوت است، همه آن‌ها مفهوم مشترکی دارند، یعنی اقدامات فردی برای کمک به حفاظت از محیط زیست (۲۶). محققان معتقدند رفتارهای مسئولانه محیطی نشان‌دهنده رفتار افراد یا گروه‌ها برای حل مشکلات محیطی است (۲۷). وو و همکاران^۲ (۱۹) نیز اظهار نمودند رفتارهای مسئولانه محیطی به رفتارهای فردی اشاره دارد که به ارتقای پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط کمک می‌کند. رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی شامل صرفه‌جویی در انرژی، اجتناب از اتلاف، بازیافت، حمل و نقل، مصرف‌گرایی سبز و رفتارهای اجتماعی سازگار با محیط زیست است (۲۹).

برای حفاظت از محیط زیست و رفتارهای مسئولانه زیست محیطی جوامع نیاز به افرادی دارند که از نظر هوش توسعه یافته باشد، شهروندانی که باهوش نیستند می‌توانند مشکلات اجتماعی و مشکلات زیست محیطی به وجود بیاورند که قطعاً این نسل فعلی و نسل‌های بعدی بسیار زیان‌آور است (۳۰). موفقیت یک محیط زندگی که بتواند از زندگی مردم حمایت کند مانند توان اقتصادی، تمیزی محیط زندگی، هماهنگی بین ساکنین نشان می‌دهد که هوش در آن منطقه بالا است (۳۱). آگاهی از حفاظت از محیط

پیشنهاد شد (۴۰). با این حال، معانی و کاربردهای رفتارهای مسئولانه زیست محیطی به طور مداوم در حال گسترش است. علاوه بر اجرای غیرفعال توسط افراد، لی و همکاران (۴۱) رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را به‌عنوان عدم تداخل با اکوسیستم‌های مقاصد در حین درگیر شدن در فعالیت‌های تفریحی و گردشگری تعریف کردند. این با الزامات پارک‌های ملی و سایر مناطق طبیعی حفاظت شده که بازدیدکنندگان در آموزش طبیعت و تجربیات زیست محیطی شرکت می‌کنند، مطابقت دارد. رفتارهای مسئولانه زیست محیطی به مجموعه‌ای از رفتارهای اتخاذ شده توسط افراد و گروه‌ها برای کاهش استفاده از منابع طبیعی و ارتقای پایداری منابع طبیعی از جمله زمین اشاره دارد (۲۷). مطالعه یو و همکاران^۳ (۴۲) به این مفهوم اشاره دارد که افراد و گروه‌هایی که رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را تمرین می‌کنند، ابتکار عمل را برای بهبود محیط‌های زیست محیطی طبیعی و ترویج استفاده پایدار از منابع طبیعی به عهده می‌گیرند. این مفهوم دقیقاً معنای واقعی رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را بیان می‌کند. محققان پیشینه رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را مدل‌سازی کرده‌اند و روابط بین عوامل تأثیرگذار را تحلیل کرده‌اند. رویکردهای نظری مورد استفاده شامل نظریه شناختی (۴۳)، مسیر آموزش محیطی (دانش-درک-نگرانی-مسئولیت-اقدام-آگاهی) (۴۴) و دانش محیطی - حساسیت محیطی است (۴۳). مدل رفتارهای مسئولانه زیست محیطی برای پیش‌بینی سطوح فردی رفتارهای مسئولانه زیست محیطی استفاده می‌شود. افرادی که حساسیت زیست محیطی پیشرفته‌ای دارند، تمایل بیشتری به پذیرفتن مسئولیت‌های حفاظت از محیط زیست دارند. لذت بردن از طبیعت و کسب دانش محیطی به عنوان

مبنایی برای افزایش حساسیت محیطی در نظر گرفته می‌شود (۲۳). هدف از آموزش محیطی پرورش دانش و نگرش زیست محیطی و در نهایت تشکیل رفتارهای مسئولانه زیست محیطی مانند درک طبیعت، درک فرآیند یادگیری و تأثیرگذاری بر رفتار آینده است (۴۳). دانش زیست محیطی را می‌توان به عنوان دانش در مورد حفاظت از محیط زیست، توسعه پایدار، محیط طبیعی و اکوسیستم‌ها تعریف کرد (۲۳). آموزش طبیعت و تجربیات زیست محیطی راه‌های موثری برای انتقال دانش زیست محیطی است و دانش زیست محیطی نقطه شروع مسیر آموزش محیط زیست و رفتارهای مسئولانه زیست محیطی است (۴۱). همچنین در پژوهش‌های انجام شده توسط پوسپیتاساری و همکاران (۳۰) که به بررسی تاثیر هوش اخلاقی، هوش هیجانی بر شخصیت مراقبت از محیط زیست دانش‌آموزان مقطع ابتدایی پرداختند به این نتیجه رسیدند که هوش هیجانی و هوش اخلاقی بر شخصیت مراقبت از محیط زیست دانش‌آموزان تاثیر مثبت دارد. نتایج پژوهش پاکزاد و همکاران (۲۷) به این نتیجه رسیدند که هوش اخلاقی با رشد اجتماعی ارتباط مستقیم و معنی‌داری دارد و مولفه‌های هوش اخلاقی ۹۴ درصد رشد اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.

هنگامی که ادبیات مورد بررسی قرار گرفت اگرچه می‌توان مشاهده کرد مطالعات جداگانه‌ای در مورد رفتار مسئولانه، رشد اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی وجود دارد اما تحقیقاتی که اثر تعدیل‌کننده هوش اخلاقی را با توجه به متغیرهای تحقیق بررسی کند یافت نشد. از این نظر تعیین اینکه هوش اخلاقی چگونه رابطه بین دانش و رفتار مسئولانه را تعدیل می‌کند، به اصالت مطالعه کمک می‌کند. براساس بررسی متون، به منظور کمک به شکاف موجود در

روش اجرا

ملاحظات اخلاقی که در پژوهش حاضر رعایت گردید شامل حضور داوطلبانه شرکت کنندگان و کسب رضایت کامل آنها جهت تکمیل پرسشنامه‌ها، توجیه کامل شرکت کنندگان در مورد هدف و فرآیند اجرای پژوهش و نقش و جایگاه ایشان و پژوهشگر در مطالعه، محرمانه نگه داشتن اطلاعات و نام و نشان افراد در پژوهش، آگاه کردن شرکت کنندگان از حق خود برای انصراف از شرکت در پژوهش در هر مرحله از فرایند بدون هیچ گونه پیامدی، تعهد به حفظ اسرار شرکت-کنندگان و عمل به این تعهد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات با توجه به تعداد نمونه پژوهش روش توزیع پرسشنامه به دو صورت الکترونیکی و حضوری بود که پس از جمع‌آوری تعداد ۳۸۴ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت.

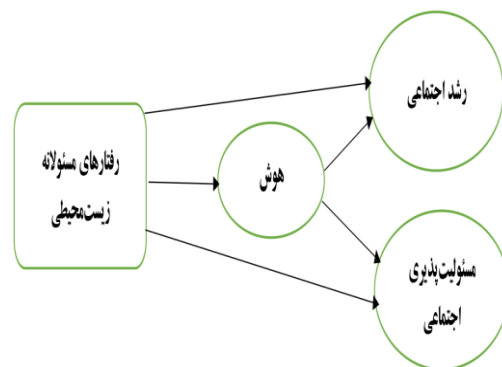
ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد.

۱. پرسش‌نامه اطلاعات فردی: این پرسشنامه شامل اطلاعاتی از جمله سن، جنسیت، وضعیت تاهل، و میزان تحصیلات بود.

۲. پرسشنامه رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی: این پرسشنامه دارای ۱۳ سوال است که براساس پرسشنامه میلفونت و همکاران (۲۲) تدوین شده است. این ابزار دو شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه عمومی و رفتار زیست‌محیطی در حوزه خصوصی دارد که گویه‌های مربوط به شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه عمومی شامل ۵ گویه و تعداد گویه‌های رفتار زیست‌محیطی در حوزه خصوصی شامل ۸ گویه است و پاسخ‌های مربوط به هر کدام از گویه‌ها روی طیف شش درجه‌ای لیکرت (از کاملاً موافقم=۶ تا کاملاً مخالفم=۱) اندازه‌گیری می‌گردند. شاخص‌های اعتبار و روایی ابزار توسط میلفونت و همکاران (۲۲) نشان داد

پیشینه، تصمیم گرفته شد تا نقش تعدیل‌کننده هوش اخلاقی در تاثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و رشد اجتماعی بر رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی در ورزشکاران بررسی شود، لذا هدف پژوهش حاضر تدوین مدل رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی با رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ورزشکاران با بررسی نقش میانجی هوش اخلاقی بود. براین اساس مدل مفهومی پژوهش در ادامه ارائه شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است.

نمونه‌های پژوهش

جامعه آماری شامل کلیه ورزشکاران حرفه‌ای عضو تیم ملی و لیگ برتر در رشته‌های مختلف در سال ۱۴۰۱ بودند. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر از روش معادلات ساختاری در تحلیل استفاده شد، بر اساس نظر محققان تعداد ۲۰۰ نفر در این مطالعات کفایت می‌کند، لذا به منظور افزایش قابلیت تعمیم نتایج پژوهش، تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه نهایی براساس روش نمونه‌گیری غیر تصادفی در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود شامل عضویت در تیم‌های ملی یا سابقه بازی در لیگ برتر و رضایت برای شرکت در پژوهش بود. معیارهای خروج نیز شامل عدم تکمیل کامل پرسشنامه‌ها بود.

آلفای کرونباخ و گاتمن اعتبار مقیاس را محاسبه کرده است که مقادیر به دست آمده به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۷۹ و ۰/۶۹ بوده است.

۴. **مقیاس رشد اجتماعی:** پرسشنامه رشد اجتماعی توسط ویتسمن در سال ۱۹۹۰ تهیه شده و دارای ۲۷ سوال و شش زیرمقیاس شامل همکاری، خوش‌خلقی و سازگاری، احترام به دیگران، مسئولیت‌پذیری، امیدواری و خوش‌بینی، و صبر و بردباری است که برای سنجش میزان رشد اجتماعی استفاده می‌شود. شیوه نمره‌گذاری بدین صورت است که هر سوال ۳ یا ۴ گزینه دارد. سوال‌هایی که ۴ گزینه‌ای هستند به صورت الف (۴)، ب (۳)، پ (۲) و ت (۱) نمره‌گذاری می‌شوند و سوالات سه گزینه‌ای به صورت الف (۴)، ب (۳) و پ (۲) نمره‌گذاری می‌شوند. سوالات (۴-۵-۹-۱۰-۱۷-۱۸-۱۹-۲۲-۲۳-۲۴-۲۶) به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پاسخ‌های صحیح آزمودنی‌ها به کمک کلید آزمون استخراج و نمره‌گذاری می‌گردد بدین صورت که نمره ۲۴ یا بیشتر عالی، نمره بین ۱۵ تا ۲۴ خوب، نمره بین ۵ تا ۱۴ متوسط و نمره کمتر از ۵ ضعیف می‌باشد. روایی و پایایی فرم اصلی پرسشنامه از سوی ویتزمن روی گروه سنی ۱۳-۱۸ ساله اجرا و تأیید شده است (۴۰).

۵. **پرسشنامه هوش اخلاقی:** پرسشنامه هوش اخلاقی توسط لنیک و کیل به منظور سنجش هوش اخلاقی طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه حاضر مشتمل بر ۲۰ گویه است که در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از هرگز تا همیشه نمره‌گذاری می‌گردد. حداقل نمره ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ است. نمره بین ۲۰ تا ۳۳ نشان دهنده میزان هوش اخلاقی در حد پایین، نمره بین ۳۳ تا ۶۶ نشان دهنده میزان هوش اخلاقی در حد متوسط و نمره بالاتر از ۶۶ نشان دهنده میزان هوش اخلاقی در حد بالایی می‌باشد. در این

که مقدار شاخص کفایت نمونه‌گیری برابر با ۰/۶۹ است که نشان‌دهنده مناسب بودن عامل است. نتیجه آزمون بارتلت که فرضیه شناخته بودن ماتریس همبستگی را بررسی می‌کند حاکی از معناداری این فرضیه است و میزان واریانس مشترک متغیر رفتار زیست‌محیطی با عوامل پنهان در حدود ۶۱ درصد است. میزان پایایی با روش ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه عمومی ۰/۵۲، شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه خصوصی ۰/۷۰ و رفتار مسئولانه زیست‌محیطی کلی ۰/۷۸ به دست آمد (۴۳). در پژوهش حاضر پایایی مقیاس به روش ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه عمومی ۰/۷۳، شاخص رفتار زیست‌محیطی در حوزه خصوصی ۰/۸۱ و رفتار مسئولانه زیست‌محیطی کلی ۰/۷۵ به دست آمد.

۳. **پرسشنامه مسئولیت‌پذیری اجتماعی:** پرسشنامه مسئولیت‌پذیری اجتماعی گاف دارای ۴۲ سوال است که برای سنجش مسئولیت‌پذیری تهیه شده است و آزمودنی‌ها به صورت موافقم و مخالفم به سوال‌های آن پاسخ می‌دهند اعتبار پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش شده است (۱۱). پاسخ‌های این پرسشنامه به صورت ۱ و ۰ نمره‌گذاری می‌شود، به این معنی که در صورت موافقت به عبارات (۲-۴-۹-۱۰-۲۰-۲۲-۲۴-۲۶-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۷-۳۸-۳۹) آزمودنی برای هر عبارت نمره ۱ و در صورت مخالفت نمره صفر دریافت می‌کند. در مورد سایر سوالات برعکس نمره‌گذاری می‌شود. در صورتی که نمرات پرسشنامه بین ۰ تا ۲۱ باشد، میزان مسئولیت‌پذیری ضعیف، نمرات بین ۲۱ تا ۳۲ نشان‌دهنده مسئولیت‌پذیری متوسط و نمرات بالای ۳۲ نشانگر میزان مسئولیت‌پذیری بسیار خوب است. قوتی و همکاران (۴۱) در پژوهشی از طریق روش تصنیف،

در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش گزارش شده است. میانگین متغیر پیش‌بین رفتار زیست‌محیطی $93/08$ ، متغیر میانجی هوش اخلاقی با میانگین $71/19$ و متغیر ملاک رشد اجتماعی با میانگین $76/10$ و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با میانگین $29/71$ بود. برای بررسی نرمال بودن داده‌ها، با توجه به اینکه میزان چولگی و کشیدگی به‌دست آمده در بازه ۲ و ۲- است، می‌توان گفت توزیع داده‌ها نرمال است. بررسی داده‌های پرت نشان می‌دهد تنها در متغیر رفتار زیست‌محیطی داده‌های پرت وجود دارد و در سایر متغیرها وضعیت نرمال است.

با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها به منظور بررسی ارتباط متغیرهای پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون مشاهده می‌شود که بین متغیر رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی و هوش اخلاقی ($r=0/65$)، رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی و رشد اجتماعی ($r=0/52$)، رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی ($r=0/63$)، هوش اخلاقی و رشد اجتماعی ($r=0/71$) و هوش اخلاقی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی ($r=0/51$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<0/01$). همچنین بین مؤلفه‌های رفتارهای زیست‌محیطی (رفتار عمومی، رفتار خصوصی) و مؤلفه‌های هوش اخلاقی (راست‌گویی، بخشش، دلسوزی) با رشد اجتماعی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<0/05$). برای بررسی هدف اصلی پژوهش از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد که نتایج آن در شکل ۲ ارائه شده است. در جدول ۱ نیز ضرایب رگرسیونی استاندارد شده و مقادیر t مدل ارتباطی پژوهش ارائه شده است.

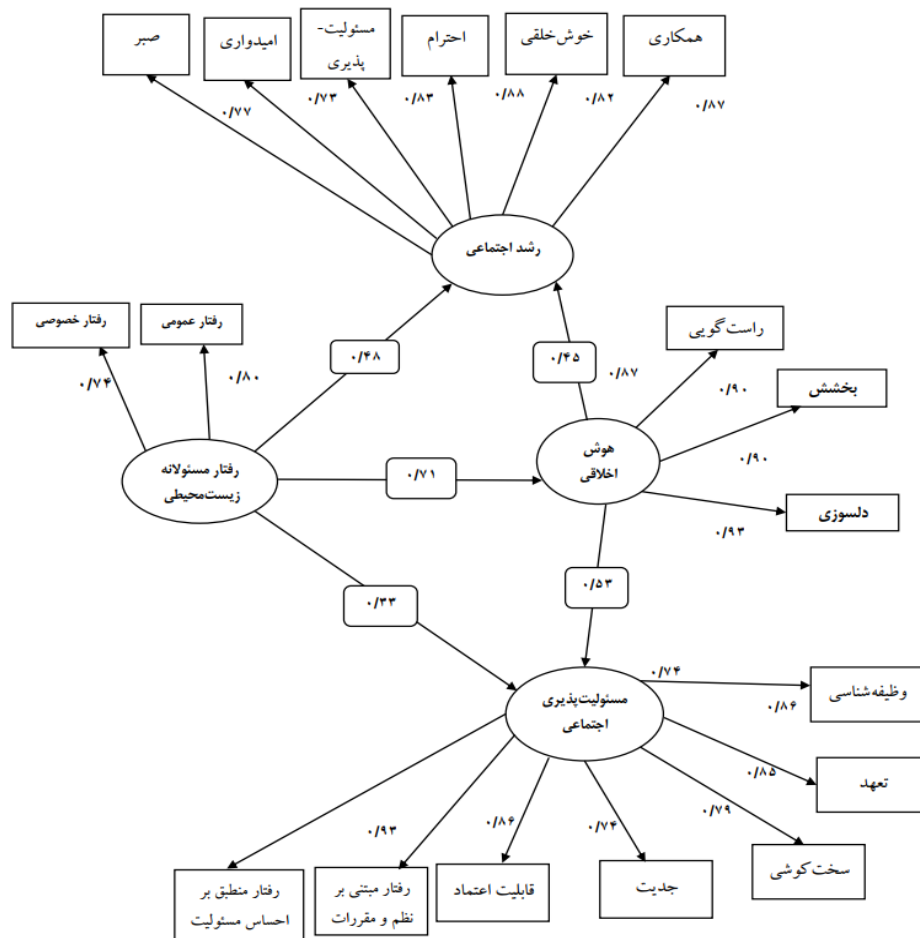
پرسشنامه درنهایت سه زیرمقیاس به‌دست می‌آید که عبارت‌اند از: راست‌گویی (گویه‌های ۱۳-۱۴-۱۵-۲۰-۱۲-۱۰-۸-۷-۴-۳-۲-۱)، بخشش (گویه‌های ۹-۱۸-۶-۵) و دلسوزی (گویه‌های ۱۱-۱۶-۱۷-۱۹). برای زیرمقیاس راست‌گویی حداقل نمره ۱۲ و حداکثر ۶۰ می‌باشد. برای زیرمقیاس‌های بخشش و دلسوزی نیز، حداقل نمره ۴ و حداکثر ۲۰ می‌باشد. در پژوهش حاضر نیز، ضریب آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس‌های راست‌گویی $0/86$ ، بخشش $0/79$ و دلسوزی $0/83$ و برای کل پرسشنامه $0/85$ به‌دست آمد.

تحلیل آماری

جهت تحلیل داده‌های پژوهش در بخش آمار توصیفی از گزارش توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار و در بخش استنباطی از روش‌های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج نشان داد که از ۳۸۴ ورزشکار مورد بررسی، ۷۱/۵ درصد پسر و ۲۸/۵ درصد دختر بودند؛ ۳۵/۷ درصد در ورزش‌های تیمی و ۶۴/۳ درصد در ورزش‌های انفرادی مشارکت داشتند؛ ۱۴/۴ درصد در ورزش‌های همگانی، ۳۹/۲ درصد در ورزش قهرمانی و ۲۸/۹ درصد در ورزش حرفه‌ای به انجام فعالیت‌های ورزشی مشغول بودند. از نظر رشته ورزشی ۵۲ نفر در ورزش ایروبیک، ۴۸ نفر در ورزش شنا، ۶۹ نفر در ورزش توپی، ۳۷ نفر در ورزش‌های رزمی، ۳۶ نفر در ورزش دوومیدانی، ۶۶ نفر در ورزش آمادگی جسمانی و پیلاتس، ۷۶ نفر در ورزش بدمینتون و تنیس روی میز فعالیت می‌کردند.

شکل ۲. مدل پژوهش در حالت ضرایب رگرسیونی استاندارد شده

جدول ۱. ضرایب رگرسیونی استاندارد شده و مقدار t مدل ارتباطی پژوهش

متغیر	مسیر	بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
رفتارهای مسئولانه زیست-محیطی	رفتار عمومی	۰/۸۳۱	۱۰/۴۱۲	۰/۰۰۱
	رفتار خصوصی	۰/۹۲۰	۱۱/۲۳۴	۰/۰۰۱
هوش اخلاقی	راست‌گویی	۰/۹۳۱	۹/۷۸۱	۰/۰۰۱
	بخشش	۰/۹۰۲	۱۲/۶۰۱	۰/۰۰۱
	دلسوزی	۰/۸۷۱	-	-
رشد اجتماعی	همکاری	۰/۶۰۳	۸/۱۱۶	۰/۰۰۱
	خوش‌خلقی	۰/۵۳۰	۹/۹۰۱	۰/۰۰۱
	احترام به دیگران	۰/۷۸۹	۸/۲۱۵	۰/۰۰۱
	مسئولیت‌پذیری	۰/۶۳۰	۱۰/۱۱۲	۰/۰۰۱
	امیدواری	۰/۸۸۳	-	-
	صبر	۰/۵۵۰	۶/۱۰۲	۰/۰۰۱
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	وظیفه‌شناسی	۰/۵۵۶	۷/۶۱۵	۰/۰۰۱
	احساس تعهد	۰/۵۶۳	۸/۳۲۱	۰/۰۰۱
	سخت‌کوشی	۰/۴۵۳	۷/۶۱۹	۰/۰۰۱
	جدیت	۰/۶۵۳	۹/۱۳۵	۰/۰۰۱
	قابلیت اعتماد	۰/۶۲۳	-	-
	رفتار مبتنی بر نظم و مقررات	۰/۵۶۱	۷/۳۲۵	۰/۰۰۱
	رفتار منطبق بر احساس مسئولیت	۰/۴۳۹	۷/۹۸۵	۰/۰۰۱

روابط مفهومی پژوهش با داده‌های تجربی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج برازش مدل نشان می‌دهد که مدل رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی با رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش میانجی هوش اخلاقی برازش مناسبی دارد. در ادامه روابط استاندارد و سطوح معناداری متغیرها در مدل براساس نمودار ۲ مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد اثرات مستقیم رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی ($\beta = 0/22$ ، $P < 0/01$) بر رشد اجتماعی، و رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی ($\beta = 0/25$ ، $P < 0/01$) بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی معنادار است. همچنین اثرات غیرمستقیم و کل رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی بر رشد اجتماعی، و رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی معنادار است ($P < 0/01$).

براساس یافته‌های حاصل از مدل معادلات ساختاری و نتایج گزارش شده در جدول ۲ مشاهده می‌شود کلیه بارهای عاملی (ضرایب رگرسیونی استاندارد شده) از مقادیر t قابل‌قبولی در سطح معناداری کم‌تر از $0/05$ برخوردار بوده و این شاخص‌ها نشان می‌دهند که متغیرهای مشاهده‌ای اندازه‌گیری شده به خوبی انعکاسی از متغیرهای پنهان رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی، رشد اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و هوش اخلاقی است. در شکل ۲ مدل ارتباطی پژوهش در حالت ضرایب رگرسیونی استاندارد شده (بار عاملی) ارائه شده است. در ادامه شاخص‌های برازش مدل پژوهش به‌منظور بررسی تأیید یا عدم‌تأیید مدل ارتباطی گزارش شده است (جدول ۲). با توجه به مشخصه‌های نکویی برازش گزارش شده در جدول ۲، برازش مدل در سطح خوبی قرار دارد. در کل

جدول ۳. مشخصه‌های نیکویی برازش مدل معادلات ساختاری متغیرهای پژوهش

شاخص‌های برازش	خی دو	درجه	خی دو/درجه آزادی	شاخص نیکویی برازش	شاخص نرم شده برازندگی	شاخص برازش مقایسه‌ای	تقریب ریشه میانگین مربع خطا
مقادیر بدست آمده	۲۲۱/۵۵	۱۶۴	۱/۸۷	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۰۵۳

جدول ۴. ضرایب استاندارد و سطوح معناداری اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل بین متغیرها

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی -> رشد اجتماعی	۰/۲۲	۰/۲۰	۰/۷۳
رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی -> مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۰/۲۵	۰/۲۸	۰/۶۶
رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی -> هوش اخلاقی	۰/۲۱	۰/۲۶	۰/۴۰
هوش اخلاقی -> رشد اجتماعی	۰/۴۲	۰/۳۲	۰/۰۵
هوش اخلاقی -> مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۰/۲۸	۰/۱۹	۰/۱۷
	مقدار تی		
	۴/۱۸	۲/۶۷	۳/۲۵
	۵/۱۱	۴/۵۷	۵/۱۶
	۳/۹۶	۰/۵۳	۲/۸۴
	۹/۸۸	۷/۱۲	۶/۴۱
	۵/۹۲	۳/۵۷	۴/۳۵

معنی داری در سطح $P < 0/01$

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی مدل رفتارهای مسئولانه زیست-محیطی با رشد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش میانجی هوش اخلاقی در ورزشکاران بود. یافته اول پژوهش نشان داد که اثر رفتارهای مسئولانه زیست‌محیطی بر رشد اجتماعی با واسطه هوش اخلاقی معنادار بوده است و نتایج این یافته همسو با نتایج پژوهش‌های هایرون و پیرون^۴ (۳۰)، مجیدی و همکاران (۲۶) و پاکزاد و همکاران (۳۷) سو و همکاران (۳۸)، همسو می‌باشد. در پژوهش هایرون و پیرون (۳۰) که به بررسی تاثیر هوش اخلاقی، هوش هیجانی بر شخصیت مراقبت از محیط زیست دانش‌آموزان مقطع ابتدایی پرداختند به این نتیجه رسیدند که هوش هیجانی و هوش اخلاقی بر شخصیت مراقبت از محیط زیست دانش‌آموزان تاثیر مثبت دارد. مجیدی و همکاران (۲۶) در پژوهشی به این نتیجه رسید رابطه مثبت و معناداری بین هوش اخلاقی و سرمایه اجتماعی و رفتارهای حفاظت از محیط زیست وجود دارد. در تبیین این یافته باید ذکر کرد درک رویه‌ها، مشکلات زیست محیطی و راه‌حل‌ها یا شیوه‌های حفاظت از محیط زیست تنها با دانش زیست محیطی امکان‌پذیر است (۲۶) و افرادی که دانش زیست محیطی بالایی داشته باشند مثل ورزشکاران به دلیل اینکه میزان ارتباطشان با طبیعت نسبت به دیگران بیشتر است و گفته‌ها و اعمالشان اثرگذاری بیشتری نسبت به عموم مردم دارد رفتارهای مسئولانه زیست محیطی بیشتری را می‌توانند به عموم مردم القا نمایند. اگر ورزشکاران رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را به همراه بالا بردن دانش و عملکرد خودشان در زمینه رشد اجتماعی و هوش اخلاقی نمایند میزان اثربخشی بیشتری را می‌توانند در برابر مسئولیت‌های محیط زیستی خودشان و دیگران داشته باشند.

در تبیین دیگر این یافته می‌توان عنوان کرد هوش اخلاقی می‌تواند زمینه رشد اجتماعی و رفتارهای مسئولانه زیست-

محیطی را در ورزشکاران فراهم آورد. در زمینه نتیجه به دست آمده پژوهشی که به صورت مستقیم به این متغیر اشاره کرده باشد انجام نشده است، اما با یافته‌های پژوهش‌های مشابه همسو است. به طور مثال در پژوهش پاکزاد و همکاران (۳۷) به این نتیجه رسیدند که هوش اخلاقی با رشد اجتماعی ارتباط مستقیم و معنی‌داری دارد و مولفه‌های هوش اخلاقی ۹۴ درصد رشد اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند. در تبیین یافته‌های به دست آمده می‌توان گفت هوش اخلاقی یکی از ابعاد هوش است که می‌تواند یک چارچوب مناسب را برای عملکرد صحیح همه انسان‌ها فراهم کند و به عنوان یک عامل مهم و پیش‌بینی کننده رفتار از جمله رفتارهای مسئولانه زیست محیطی محسوب شود. افرادی که هوش اخلاقی بالایی دارند عموماً تلاش می‌کنند کارهایشان را با اصول اخلاقی پیوند بزنند و این خود باعث افزایش مسئولیت‌پذیری بیشتر این افراد می‌شود (۲۴) و این امر می‌تواند در ارتقای رشد اجتماعی و مسئولیت‌پذیری بیشتر در قبال رفتارهای زیست محیطی مخصوصاً در میان ورزشکاران عمل نماید.

یافته دوم پژوهش اثر معنادار رفتارهای مسئولانه زیست-محیطی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی با واسطه هوش اخلاقی بوده است که نتایج این یافته همسو با نتایج پژوهش‌های لو و همکاران (۴۲)، وو و همکاران (۲۲) همسو می‌باشد. وو و همکاران (۲۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مسئولیت‌پذیری با دلبستگی جامعه ساکنان، مشارکت و رفتارهای مسئولانه زیست محیطی رابطه معنادار و مثبتی دارند. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد مسئولیت اجتماعی پیروی از قوانین اجتماعی و برآوردن انتظاراتی است که جامعه از افراد دارد (۲۷) و رشد و تکامل افراد و جوامع انسانی و همچنین حفاظت از محیط زیست در گرو مسئولیت‌پذیری افراد است. بدین صورت که از طریق مسئولیت‌پذیری، رابطه انسان با خود، هموعان و طبیعت

ورزشکاران را در زمینه رفتارهای محیط زیستی تبیین نمایند و نقش پررنگی در حفظ محیط زیست داشته باشند. علاوه بر این مسئولیت پذیری اجتماعی به عنوان یک ملاحظات کلیدی برای سازمان های ورزشی و ورزشکاران ظاهر شده است و شیوه های مدیریت استراتژیک آنها را برای دستیابی به مزایای مختلف شکل می دهد (۲۳). براساس نظر کیم و همکاران (۴۴) برای ساده سازی مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی، سازمان ها باید توانایی کاهش هزینه ها و ریسک ها، رفتار مسئولانه اجتماعی، ایجاد مزیت رقابتی، افزایش شهرت و ایجاد هم افزایی بین گروه های ذینفع را از طریق ایجاد داشته باشند. مفهوم مسئولیت پذیری اجتماعی یک عامل محیطی مهم در نظر گرفته شد که افراد و ورزشکاران را قادر می سازد تا تأثیر منفی بر محیط زیست را کاهش دهند و منافع اجتماعی و اقتصادی را برای ساکنان محلی فراهم کنند. از این رو، مقاصد تا حد زیادی به عوامل محیطی مختلف، مانند مسئولیت پذیری اجتماعی ورزشکاران، متکی هستند که به نوبه خود رفتارهای مسئولانه محیطی آنها را تقویت و بهبود می بخشد (۳۵). بنابراین، یافته های این مطالعه تأیید می کند که مسئولیت پذیری اجتماعی با رفتارهای مسئولانه زیست محیطی ورزشکاران رابطه معنی داری دارد که با نتایج پژوهش های سو و همکاران (۳۸)، هو و همکاران (۱۸) کیم و همکاران (۴۴) همسو می باشد.

هر مطالعه ای به طور اجتناب ناپذیر دچار محدودیت هایی می شود که تفسیر یافته ها را در بستر این محدودیت ها ضروری می سازد. محدود بودن تحقیق به جامعه ورزشکاران یکی از این محدودیت ها می باشد، همبستگی و پیمایشی بودن یکی دیگر از محدودیت های پژوهش حاضر می باشد. همچنین به منظور جمع آوری اطلاعات صرفاً از پرسشنامه استفاده شده است و سوگیری هایی که احتمال می رود در پاسخگویی به پرسشنامه ها وجود داشته باشد می تواند در

متعادل می گردد. برای مراقبت و بهبود محیط زیست انسان-ها نیازمند این هستند که از همه طرفیت های جوامعشان استفاده نمایند. تا بتوانند در برابر محیز زیستشان رفتارهای مسئولانه زیست محیطی داشته باشند و برای رسیدن به این مهم باید افراد دارای مسئولیت اجتماعی بوده و آن را ارتقاء ببخشند.

در پژوهشی که سو و همکاران (۳۸) انجام دادند به این نتیجه رسیدند که مسئولیت های اجتماعی با هوش اخلاقی بالاتر مرتبط می باشد. در تبیین این یافته می توان بیان نمود که برای محافظت از محیط زیست با توجه به ارتباطی که هوش اخلاقی با مسئولیت پذیری افراد دارد می تواند نقش پررنگی در رفتارهای مسئولانه زیست محیطی ایفا نمایند بدین صورت که در تعریف هوش اخلاقی عنوان شده است انجام کارها در زمان مناسب و به دلایل درست (۳۳) پس قاعدتاً افرادی که از هوش اخلاقی بالایی برخوردار هستند احساس مسئولیت بیشتری نسبت به مسئولیت هایی که اجتماع بر روی دوش آنها نهاده است احساس می کنند و خود را در قبال محیط زیستشان مسئول می دانند. در این میان با توجه به ارتباط بیشتر بعضی از اقشار جامعه مثل ورزشکاران با محیط زیست نقش هوش اخلاقی و مسئولیت اجتماعی شان بیشتر می شود. به طور کلی اعتقاد بر این است که با یک سری اقدامات و آموزش های لازم در زمینه مسئولیت پذیری اجتماعی و رشد اجتماعی به همراه هوش اخلاقی ورزشکاران می توان رفتارهای مسئولانه زیست محیطی را افزایش داده و در نهایت منجر به افزایش عملکرد زیست محیطی می شوند.

براساس یافته های به دست آمده از پژوهش حاضر می توان نتیجه گرفت که رشد اجتماعی، مسئولیت پذیری اجتماعی و هوش اخلاقی در رفتارهای مسئولانه زیست محیطی ورزشکاران تأثیرگذار می باشد. به عبارتی رشد و مسئولیت-پذیری اجتماعی به همراه هوش اخلاقی می تواند رفتار

تشکر و قدردانی

در پایان از کلیه ورزشکاران شرکت کننده در این پژوهش را کمال تشکر را داریم. بدین وسیله اعلام می‌دارد هیچ گونه تضاد منافی ندارند.

پانویس‌ها

1. Fukuda & Ouchida
2. Wu et al.
3. Luo et al
4. Häyrynen & Pynnönen

تعمیم نتایج مشکل ایجاد نماید. با توجه به محدودیت‌های اشاره شده پیشنهاد می‌شود پژوهشگران به جای طرح‌های مقطعی که در پژوهش حاضر استفاده شده است، از طرح‌های طولی و بلندمدت استفاده نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود تا این پژوهش بر افراد غیر ورزشکار یا ورزشکاران رشته‌های مختلف به تفکیک انجام شود و نتایج مقایسه شود. از نظر کاربردی با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود در برنامه‌های آموزشی مدارس و دانشگاه‌ها به مقوله هوش اخلاقی و ابعاد آن توجه ویژه‌ای شود. همچنین در جهت ارتقای دانش زیست محیطی ورزشکاران، میزان شناخت و دانش آنان نسبت به محیط زیست افزایش یابد. در زمینه ضرورت حفاظت از محیط زیست آموزش‌هایی به صورت عمومی برای همه افراد برگزار شود.

References

1. Corti JF, Raimundi MJ, Celsi I, Alvarez O, Castillo I. "The Moderating Effect of Athletes' Personal Values on the Relationship between Coaches' Leadership Behaviors and the Personal and Social Skills of Young Basketball Players", Sustainability, 2023;15(5), 4554. [10.3390/su15054554](https://doi.org/10.3390/su15054554)
2. Holt NL, Deal CJ, Pankow K. "Positive youth development through sport", Handbook of sport psychology, 2020;429-446. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/9781119568124.ch20>
3. Damon W. "What is positive youth development?", The Annals of the American Academy of political and social science, 2004;591(1), 13-24. <https://doi.org/10.1177/0002716203260092>
4. Palheta CE, Ciampolini V, Santos F, Ibáñez SJ, Nascimento JV, Milistetd M. "Challenges in Promoting Positive Youth Development through Sport", Sustainability, 2022;14(19), 12316. <http://dx.doi.org/10.3390/su141912316>
5. Trendafilova S, Babiak K, Heinze K. "Corporate social responsibility and environmental sustainability: Why professional sport is greening the playing field", Sport management review, 2013;16(3), 298-313. <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2012.12.006>
6. Żelazna A, Bojar M, Bojar E. "Corporate Social Responsibility towards the Environment in Lublin Region, Poland: A comparative study of 2009 and 2019", Sustainability, 2020;12(11): 4463. <http://dx.doi.org/10.3390/su12114463>
7. Randrianasolo AA, Semenov AV. "Synergy versus trade-off: the influence of national philanthropic environment and industry on the relationship between research and development and corporate social responsibility", Journal of International Marketing, 2022;30(1): 75-92. <https://doi.org/10.1177/1069031X211054507>
8. Fukuda K, Ouchida Y. Corporate social responsibility (CSR) and the environment: Does CSR increase emissions? Energy Economics, 2020;92, 104933. <http://dx.doi.org/10.1016/j.eneco.2020.104933>
9. Panwar R, Han X, Hansen E. "A demographic examination of societal views regarding corporate social responsibility in the US forest products industry", Forest Policy and Economics, 2010;12(2): 121-128. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2009.09.003>

10. Singh K, Girdhar T. "TATA Steel India: Corporate Social Responsibility Case Study Project", A Casebook of Strategic Corporate Social Responsibility: Towards Business Sustainability, 2022;85-103. https://doi.org/10.1007/978-981-16-5719-1_6
11. VandenBos GR. "APA dictionary of psychology", American Psychological Association. 2007. <http://dx.doi.org/10.1037/14646-000>
12. Are F, Shaffer A. "Family emotion expressiveness mediates the relations between maternal emotion regulation and child emotion regulation", Child Psychiatry & Human Development, 2016;47, 708-715. <https://doi.org/10.1007/s10578-015-0605-4>
13. Hu BY, Johnson GK, Teo T, Wu Z. "Relationship between screen time and Chinese children's cognitive and social development", Journal of Research in Childhood Education, 2020;34(2), 183-207. <http://dx.doi.org/10.1080/02568543.2019.1702600>
14. Stern PC. "New environmental theories: toward a coherent theory of environmentally significant behavior", Journal of social issues, 2000;56(3): 407-424. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00175>
15. Makarov D. "The Synergic Anthropology as an Interdisciplinary Paradigm. Reflections on the Ontology of an Interface", Voprosy filosofii, 2019;(2): 61-71. <https://doi.org/10.31857/S004287440003874-6>
16. Kerimov K, Kerimov T. "Nancy, Descartes, and continuous creation", KronoScope, 2019;19(1): 7-24. <https://doi.org/10.1163/15685241-12341427>
17. Kerimov TK, Krasavin IV. "Ontology of the multitude and heterarchy of the common ." 2020. <http://dx.doi.org/10.17516/1997-1370-0644>
18. Soopramanien D, Daryanto A, Song Z. "Urban residents' environmental citizenship behaviour: The roles of place attachment, social norms and perceived environmental responsibility", Cities, 2023;132, 104097. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cities.2022.104097>
19. Wu D, Shen C, Wang E, Hou Y, Yang J. "Impact of the perceived authenticity of heritage sites on subjective well-being: A study of the mediating role of place attachment and satisfaction", Sustainability, 2019;11(21): 6148. <http://dx.doi.org/10.3390/su11216148>
20. Yang L, Hu X, Lee HM, Zhang Y. "The Impacts of Ecotourists' Perceived Authenticity and Perceived Values on Their Behaviors: Evidence from Huangshan World Natural and Cultural Heritage Site", Sustainability, 2023;15(2): 1551. <http://dx.doi.org/10.3390/su15021551>
21. Sivek DJ, Hungerford H. "Predictors of responsible behavior in members of three Wisconsin conservation organizations", The Journal of environmental education, 1990;21(2): 35-40. <https://doi.org/10.1080/00958964.1990.9941929>
22. Wu D, Li K, Ma J, Wang E, Zhu Y. "How does tourist experience affect environmentally responsible behavior? ", Sustainability, 2022;14(2): 924. <https://doi.org/10.3390/su14020924>
23. Kaiser FG, Wilson M. "Goal-directed conservation behavior: The specific composition of a general performance", Personality and individual differences, 2004;36(7): 1531-1544. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2003.06.003>
24. Galston WA, Galston WA. "Liberal purposes: Goods, virtues, and diversity in the liberal state", Cambridge University Press. 1991. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139172462>
25. Schuler D. "Pieces of civic intelligence: towards a capacities framework", E-Learning and Digital Media, 2014;11(5): 518-529. <http://dx.doi.org/10.2304/elea.2014.11.5.518>
26. Majidi SA, Kouchakzadeh S, Safarmohammadi H, Leyli EK. "Assessment of hospital nurses' moral intelligence: a cross-sectional study in Guilan province, North of Iran", Shiraz E-Medical Journal, 2018;19(10). [In Persian]. <https://doi.org/10.5812/semj.62299>
27. Tanner C, Christen M. "Moral intelligence—A framework for understanding moral competences", Empirically informed ethics: Morality between facts and norms, 2014;119-136. <http://dx.doi.org/10.5167/uzh-87908>
28. Pettijohn C, Pettijohn L, Taylor AJ. "Salesperson perceptions of ethical behaviors: Their influence on job satisfaction and turnover intentions", Journal of Business

- Ethics, 2008;78, 547-557.
<https://doi.org/10.1007/s10551-007-9367-7>
29. Cheng TM, Wu, HC, Huang LM. "The influence of place attachment on the relationship between destination attractiveness and environmentally responsible behavior for island tourism in Penghu, Taiwan", *Journal of Sustainable tourism*, 2013;21(8), 1166-1187.
<http://dx.doi.org/10.1080/09669582.2012.750329>
30. Häyriinen L, Pynnönen S. "A review of the concepts and measurements for connection to nature and environmentally responsible behaviour—A call for research on human-forest relationships", *Current Forestry Reports*, 2020;6, 323-338.
<http://doi.org/10.1007/s40725-020-00131-6>
31. Borden RJ, Schettino AP. "Determinants of environmentally responsible behavior", *The Journal of Environmental Education*, 1979; 10(4), 35-39. [10.1080/00958964.1979.9941906](http://dx.doi.org/10.1080/00958964.1979.9941906)
32. Lee TH, Jan FH, Yang CC. "Conceptualizing and measuring environmentally responsible behaviors from the perspective of community-based tourists", *Tourism Management*, 2013;36, 454-468.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.09.012>
33. Rickinson M. "Learners and learning in environmental education: A critical review of the evidence" *Environmental education research*, 2001;7(3), 207-320.
<http://dx.doi.org/10.1080/13504620120065230>
34. Cheng TM, Wu HC. "How do environmental knowledge, environmental sensitivity, and place attachment affect environmentally responsible behavior? An integrated approach for sustainable island tourism", *Journal of Sustainable tourism*, 2015;23(4), 557-576.
<http://dx.doi.org/10.1080/09669582.2014.965177>
35. Huang PS, Shih LH. "Effective environmental management through environmental knowledge management", *International Journal of Environmental Science & Technology*, 2009;6, 35-50.
<http://dx.doi.org/10.1007/BF03326058>
36. Gao Y, Zou L, Morrison AM, Wu F. "Do situations influence the environmentally responsible behaviors of national park visitors? Survey from Shennongjia National Park, Hubei Province, China", *Land*, 2021;10(9), 891.
<http://dx.doi.org/10.3390/land10090891>
37. Pakzad MA, Hellatabadi Farahani ME, Ghafouri S, Khosravitanak M. "Social Development of Students: The Predictive Role of Moral Intelligence and School Culture, *Bioethics Journal*, 2022;12(37): 1-27. In Persian [10.22037/bioeth.v12i37.38118](http://dx.doi.org/10.22037/bioeth.v12i37.38118)
38. Su L, Huang S, Huang J. Effects of Destination Social Responsibility and Tourism Impacts on Residents' Support for Tourism and Perceived Quality of Life. *J. Hosp. Tour. Res.* 2018;42, 1039-1057.
<http://dx.doi.org/10.1177/1096348016671395>
39. Kline RB. "Principles and practice of structural equation modeling (3. Baski) ", New York, NY: Guilford, 2011;14, 1497-1513. [10.1080/10705511.2012.687667](http://dx.doi.org/10.1080/10705511.2012.687667)
40. Abbas Zadeh M, Bani-Fatemeh H, Alizadeh Aghdam MB, Alavi L. "The intervention effect of environmentally responsible attitude on the relationship between place attachment and environmentally responsible behavior", *Journal of Applied Sociology*, 2015;27(2): 61-80. In Persian
<https://doi.org/10.22108/jas.2016.20491>
41. Ghovati A, Ahovan M, Shahamat Dehsorkh F, Farnoosh M. "The Effectiveness of Emotion Schema Therapy on Rumination and the Extreme accountability of patients with Obsessive-compulsive disorder", *Journal of Psychological Studies*, 2021;16(4), 7-24. In Persian [10.22051/psy.2021.31187.2216](http://dx.doi.org/10.22051/psy.2021.31187.2216)
42. Luo W, Tang P, Jiang L, Su MM. "Influencing mechanism of tourist social responsibility awareness on environmentally responsible behavior", *Journal of Cleaner Production*, 2020;271, 122565.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122565>
43. Walters G, Tacon R. "Corporate social responsibility in sport: Stakeholder management in the UK football industry", *Journal of Management & Organization*, 2010;16(4): 566-586.
<https://doi.org/10.5172/jmo.2010.16.4.566>
44. Kim HR, Yoon SY. How to Help Crowded Destinations: Tourist Anger vs. Sympathy and Role of Destination Social Responsibility. *Sustainability* 2020;12, 2358.
<http://dx.doi.org/10.3390/su12062358>